

УДК 342.25:352(477)(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/cuj-2025-4-1>

Буга Володимир Васильович

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету
підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності НПУ
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-0655-5256

Куракін Олександр Миколайович

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри державно-правових дисциплін навчально-наукового
інституту права та соціального менеджменту
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-0274-6530

Рибалкін Андрій Олександрович

кандидат юридичних наук, доцент,
заступник директора Інституту післядипломної освіти та заочного навчання
Донецького державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0009-0004-2865-3158

КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена всебічному аналізу конституційних засад функціонування місцевого самоврядування в Україні, яке розглядається як ключовий елемент системи публічної влади та важливий інститут громадянського суспільства. У дослідженні визначено основні принципи місцевого самоврядування, які включають систему умов, гарантій та принципів, що забезпечують автономію територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення. Розглянуто наукові підходи до трактування сутності та структури місцевого самоврядування, його юридичної природи, історичного розвитку та відносин із державними органами. Особливу увагу приділено аналізу подвійного адміністративно-правового статусу органів місцевого самоврядування, які виконують як власні, так і делеговані повноваження. З'ясовано роль конституційних норм, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та положень Європейської хартії місцевого самоврядування у формуванні сучасної моделі муніципальної влади. Висвітлено значення таких принципів, як

демократія, децентралізація, відкритість, публічна відповідальність і громадська участь для ефективного функціонування територіальних громад. Акцентовано увагу на тому, що місцеве самоврядування є одним із ключових механізмів реалізації народовладдя, сприяє гармонійному розвитку територій і слугує важливою основою для укріплення демократичного політичного режиму. Зроблено висновок про необхідність подальшого вдосконалення законодавства та практик муніципального управління із врахуванням європейських стандартів і сучасних викликів.

Ключові слова: місцеве самоврядування, муніципальне управління, концепції місцевого самоврядування, конституційні засади функціонування місцевого самоврядування, Конституція України, органи державної влади, конституційний лад, територіальні громади.

Buha V. V., Kurakin O. M., Rybalkin A. O. Constitutional principles of the functioning of local self-government in Ukraine

This article provides a comprehensive analysis of the constitutional foundations of local self-government in Ukraine, considered a key element of the public authority system and an important institution of civil society. The study defines the fundamental principles of local self-government, which include a system of conditions, guarantees, and principles ensuring the autonomy of territorial communities in resolving local issues. It examines scientific approaches to interpreting the essence and structure of local self-government, its legal nature, historical development, and relations with government agencies. Particular attention is paid to the analysis of the dual administrative and legal status of local self-government bodies, exercising both their own and delegated powers. The role of constitutional norms, the Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine" and the provisions of the European Charter of Local Self-Government in shaping the modern model of municipal government is established. The importance of such principles as democracy, decentralization, openness, public accountability, and public participation for the effective functioning of territorial communities is reflected. It emphasizes that local self-government is a key mechanism for implementing popular sovereignty, promotes the harmonious development of territories, and serves as an important foundation for strengthening democratic political regimes. It concludes that further improvements to municipal legislation and practices are necessary, taking into account European standards and contemporary challenges.

Key words: local self-government, municipal governance, concepts of local self-government, constitutional ambuses of the functioning of local self-government, Constitution of Ukraine, state authorities power, constitutional order, territorial communities.

Вступ. Реально працююче місцеве самоврядування стає можливим лише за наявності певних передумов та умов, які у сукупності формують основу його функціонування. Основи місцевого самоврядування являють собою можливості й обставини, що об'єктивно склалися у суспільстві, створюючи або маючи створити базу для всієї системи самоврядування. Іншими словами, ці основи є фундаментом, на якому будується вся структура муніципального управління [1, с. 66].

Матеріали та методи. Актуальність дослідження конституційних засад функціонування місцевого самоврядування в Україні зумовлена потребою поглиблення теоретичного осмислення інституту місцевого самоврядування як елемента конституційного ладу та уточнення його місця у системі публічної влади. Вивчення конституційних засад функціонування місцевого самоврядування в Україні було предметом наукових досліджень В.В. Моргуна, Т.Б. Шаповал, А.С. Чубіна,

А.О. Глипка, Я.П. Павлович-Сенета, Ю.Р. Лозинського, Я.В. Журавель, О.Д. Лазор та інших провідних науковців. Однак низка аспектів досліджуваної проблеми потребує додаткового опрацювання.

Метою статті є всебічний аналіз конституційних засад функціонування місцевого самоврядування в Україні, визначення їх змісту, структурних елементів і ролі у системі публічної влади.

Результати. Як зазначає В.В. Моргун, основи місцевого самоврядування покликані забезпечити автономію населення у вирішенні питань місцевого значення, гарантувати незалежність від органів державної влади й уникнути їх втручання у справи місцевого рівня. Це має створювати сприятливі умови для ефективного розв'язання завдань, які виникають на територіях громад. У наукових працях пропонуються різні підходи до визначення складників основ місцевого самоврядування, які відображають ключові аспекти його діяльності [1, с. 66].

Необхідно відзначити, що місцеве самоврядування являє собою складне та багатогранне явище, яке досі не отримало чіткого й універсального наукового визначення. У науковій літературі представлено різноманітні підходи до його характеристики. Проте спільним для більшості концепцій є розуміння місцевого самоврядування як ключового елементу конституційного ладу. Воно виступає одним з основних принципів організації та функціонування владних структур у суспільстві та державі, що базується на створенні децентралізованої системи управління, фінансово та організаційно відокремленої від центральних органів влади. Конституційний принцип визнання та гарантування місцевого самоврядування в Україні (ст. 7) співіснує з принципом поділу державної влади, доповнюючи горизонтальний поділ влади її вертикальною градацією [2, с. 33].

Органи місцевого самоврядування являють собою складник політичної системи, виконуючи завдання та функції, визначені їхньою компетенцією. Як зауважив А.О. Глинка, місцеве самоврядування є недержавним інститутом, що здійснює управління, а отже, виступає невід'ємною частиною політичної системи. У зв'язку з цим процеси трансформації політичної системи й місцевого самоврядування не повинні відбуватися окремо, а, навпаки, мають взаємно впливати одне на одного. Функції місцевого самоврядування покликані насамперед забезпечити стабільність і впорядкованість відносин на місцевому рівні, а також гарантувати конституційне право громадян на самоврядування, тобто можливість самостійно вирішувати питання місцевого значення [3]. Таким чином, під час розгляду питань, пов'язаних із функціями місцевого самоврядування, важливо враховувати специфіку його подвійного адміністративно-правового статусу як самостійного органу самоврядування та як органу, що здійснює делеговані повноваження [4, с. 287].

Статтею 140 Конституції України місцеве самоврядування визначено як право територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України [5].

Згідно із Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування чи самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Отже, правовий статус органів місцевого самоврядування визначається Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та іншими законами України, які не суперечать положенням Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [6, с. 53].

Місцеве самоврядування в Україні – це право територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України [5]. Місцеве самоврядування є формою громадської влади, що здійснюється за участю специфічних суб'єктів, таких як територіальні громади та створені ними органи. Воно охоплює вирішення питань місцевого значення та базується на використанні особливого виду громадської власності – комунальної або муніципальної [7, с. 119]. Місцеве самоврядування в Україні має тривалу й непросту історію. Сучасна система цього управління почала формуватись із набуттям незалежності в 1991 році. Важливим етапом стало ухвалення у 1997 році Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» [8], який заклав основи для функціонування органів місцевого самоврядування. Це законодавство окреслило права й обов'язки місцевих рад та виконавчих органів, даючи громадянам можливість брати активну участь у вирішенні питань на місцевому рівні. Таким чином, було зроблено значний крок у напрямі розвитку демократичних процесів у державі. Загалом, реформа децентралізації публічної влади, проведена впродовж 2015–2020 років, фактично стала поверненням до традицій місцевого самоврядування, добре відомих у контексті історичних і правових джерел як маґдебурзьке право [9, с. 323].

Я.В. Журавель характеризує орган місцевого самоврядування як орган публічної вла-

ди, що діє в рамках закону, в інтересах та від імені територіальної громади, беручи на себе відповідальність за управління справами місцевого значення згідно з Конституцією і законами України [10]. Своєю чергою відомий експерт у сфері місцевого самоврядування О.Д. Лазор уточнює, що органи місцевого самоврядування – це виборні та інші органи, які уповноважені вирішувати питання місцевого значення та відповідно до законодавства не належать до системи органів державної влади [11; 12, с. 69].

Конституція України містить низку положень, що регулюють організацію та функціонування місцевого самоврядування в державі. Зокрема, встановлено, що народ здійснює владу як безпосередньо, так і через органи державної влади та місцевого самоврядування (ст. 5). Місцеве самоврядування в Україні визнається і гарантовано захищається відповідно до законодавчих норм (ст. 7). Також передбачено, що громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами через всеукраїнські та місцеві референдуми, а також шляхом вільного обрання й бути обраними до органів державної влади та місцевого самоврядування (ст. 38). Питання місцевого самоврядування отримало більш детальне регулювання в розділі XI Конституції України. Проте варто зазначити, що закріплення цього інституту в окремому розділі Конституції є складним для пояснення лише на основі його суто конституційно-правового значення. Важливо враховувати, що місцеве самоврядування є не лише однією із засад конституційного ладу, але й невід'ємною частиною інститутів громадянського суспільства. Воно базується на рівні самоорганізації громадян і не просто впливає з державної системи управління, а, скоріше, взаємодіє з нею на засадах автономності [13, с. 168].

Конституція України закладає фундамент для розвитку громадянського суспільства, спрямований на гармонізацію інтересів усіх його складників. У цьому контексті місцеве самоврядування відіграє ключову роль, виступаючи важливим чинником політичної та громадської активності населення. Його функціонування надає територіальним гро-

мадам можливість ефективно вирішувати нагальні питання локального значення. На думку О.Ю. Тодики, місцеве самоврядування не лише сприяє розвитку громадянського суспільства в Україні, а й є його невід'ємним складником та механізмом формування. Особливої уваги заслуговує залучення членів місцевої громади до процесу ухвалення суспільно важливих рішень, що слугує дієвим інструментом реалізації принципів народовладдя [14, с. 75–76].

На думку О.М. Бикова та В.В. Самань, місцеве самоврядування не є ієрархічним, не має вертикалі, має децентралізований управлінський характер, прив'язане до певної території. Звертаючись до історіографії місцевого самоврядування на території сучасної України, варто зазначити, що територіальні громади були осередками громадського самоврядування в Київській Русі, адже громади мали можливість вирішувати свої справи самостійно, в межах компетенції та наявних ресурсів відповідної громади [15, с. 267].

Інститут органів місцевого самоврядування відіграє ключову роль у процесах демократизації, адже він забезпечує комплексну реалізацію рішень державних органів на місцевому рівні, виконуючи важливу функцію підтримання конституційного ладу в країні. Сучасний демократичний розвиток також неможливо уявити без активної громадської участі у реалізації фундаментального принципу демократії – місцевого народовладдя. У цьому контексті молода українська держава здійснила низку стратегічних кроків: гарантований Конституцією України розвиток місцевого самоврядування, ухвалення Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», який спрямований на всебічне впровадження демократичних положень, визначених ратифікованою у 1997 році Європейською Хартією місцевого самоврядування. Водночас місцеве самоврядування все ще перебуває на початковій стадії розвитку. Варто зазначити, що сама Європейська Хартія місцевого самоврядування побудована на особливостях історичного становлення самоврядних процесів в Європі, які беруть свій початок ще з часів заселення цих територій людством. Місцеве самовряду-

вання, таким чином, є старішим за державу, а остання лише визнає та легітимізує його певну історичну модель [16, с. 133].

Європейська хартія місцевого самоврядування має велике значення, оскільки встановлює загальноєвропейські принципи роботи демократичних інституцій і стандарти децентралізації місцевого самоврядування. Вона регулює взаємодію органів місцевого самоврядування з державними органами, а також забезпечує гарантії їх політичної, фінансової та адміністративної незалежності [17, с. 227–228]. Відповідно до цього авторитетного джерела сутність місцевого самоврядування визначається як поєднання двох основних компонентів: юридичної можливості та фактичної спроможності. Місцеві органи самоврядування отримують повноваження для автономного управління та регулювання значної частини публічних питань. Ключовими рисами цього процесу є функціонування в межах законодавства, самостійна відповідальність за прийняті рішення та орієнтація на задоволення потреб і інтересів територіальної громади. Хартія спрямована на окреслення напрямів розвитку місцевого самоврядування в європейському контексті. Її слід розглядати як цілісну систему принципів, рекомендацій і базових підходів, що сприятимуть реалізації державних стратегій для забезпечення сучасного та ефективного місцевого самоврядування [18; 19, с. 4].

На думку Л.В. Возненко, основними принципами функціонування місцевого самоврядування згідно із законодавством є:

1. Демократія – громадяни мають право брати участь у вирішенні питань, що впливають на їхнє життя та розвиток територіальної громади. Суттєвим компонентом демократії є організація відкритих зборів, консультацій, обговорень та громадських слухань.

2. Децентралізація влади передбачає управління на рівні територіальних громад, які володіють власним бюджетом і повноваженнями для вирішення питань розвитку своєї території.

3. Територіальна громада – самоврядування реалізується на рівні громад, створених для забезпечення добробуту та розвитку на основі взаємної підтримки між мешканцями.

4. Розподіл повноважень – визначення чітких компетенцій між органами місцевого самоврядування та місцевою державною адміністрацією відповідно до чинного законодавства та конституційних норм.

5. Взаємодія – співпраця місцевого самоврядування з державною адміністрацією та іншими владними структурами задля забезпечення прав і свобод громадян та збалансованого розвитку території.

6. Відкритість і прозорість – гарантування доступу до інформації про роботу органів самоврядування через публічні засідання, обговорення, а також прозоре вирішення питань щодо розвитку громади та її перспектив.

7. Соціальна відповідальність – спрямування зусиль на соціальний захист й підтримку населення, особливо вразливих категорій, забезпечення якісних житлових умов, освіти, охорони здоров'я та інфраструктури. Особливе значення має забезпечення публічного контролю над діяльністю місцевих органів влади. Цього вдається досягти через активну участь громадських організацій та медіа у моніторингу роботи місцевого самоврядування, проведенні слухань, консультацій та запровадженні інших механізмів громадського контролю [20, с. 14–15].

В.В. Кравченко та М.В. Пітцик, аналізуючи положення Конституції України щодо місцевого самоврядування, акцентують увагу на тому, що органи місцевого самоврядування представляють самостійну категорію органів публічної влади, яка має характерні специфічні особливості: органи місцевого самоврядування функціонують як незалежний, організаційно відокремлений компонент системи місцевого самоврядування, не входячи до структури державної влади; їх створення має на меті здійснення повноважень (власних і делегованих), виконання завдань та реалізацію функцій місцевого самоврядування як автономної форми публічної влади. При цьому вони також виконують функції і завдання, делеговані державою; до складу органів місцевого самоврядування входять особи, які відповідно до законодавства набувають статусу службовця місцевого самоврядування або депутата місцевої ради; основним напрямом

діяльності органів місцевого самоврядування є вирішення питань локального значення, визначення стратегії розвитку території, управління майном і ресурсами. Для виконання цих функцій вони отримують владні повноваження і діють від імені та в інтересах територіальних громад; фінансове забезпечення їхньої діяльності здійснюється за рахунок обласних, районних і місцевих бюджетів; органи місцевого самоврядування приймають нормативні та інші акти управління у вигляді рішень [12, с. 70; 21].

Висновки. Отже, проведений аналіз показує, що місцеве самоврядування в Україні є багатограним та історично зумовленим інститутом, який відіграє вирішальну роль у сучасній системі публічного управління. Його конституційні основи забезпечують правову базу, яка гарантує автономність територіальних громад, їхню спроможність самостійно вирішувати питання місцевого значення та брати активну участь у демократичних процесах. Місцеве самоврядування не лише сприяє реалізації принципів народовладдя, а і сти-

мує розвиток громадянського суспільства, виступаючи дієвим інструментом залучення громадян до управління суспільними справами. Водночас дослідження наголошує, що місцеве самоврядування перебуває у стані становлення, а його практична реалізація потребує подальшого вдосконалення з урахуванням європейських стандартів, сформульованих у Європейській хартії місцевого самоврядування. Особливу увагу слід приділити чіткому розподілу власних і делегованих повноважень, забезпеченню фінансової незалежності громад, прозорості функціонування органів самоврядування та ефективності публічного контролю. Отже, конституційні основи місцевого самоврядування в Україні є не лише правовим підґрунтям для його функціонування, а й важливою передумовою демократичного розвитку держави. Вони визначають суть, структуру та напрями діяльності органів місцевого самоврядування, створюючи умови для ефективного управління на місцях, покращення якості життя населення та зміцнення засад конституційного ладу.

Література

1. Моргун В.В. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування в Україні. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 листоп. 2018 р.). МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ; Консультативна Місія Європейського Союзу, Харків, 2018. С. 66–68.
2. Шаповал Т.Б., Чубіна А.С. Місцеве самоврядування в Україні як конституційно-правовий інститут. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія : *юридичні науки*. 2018. Т. 29 (68). № 6. С. 33–38.
3. Гливік А.О. Функції місцевого самоврядування в умовах трансформації політичної системи України. Актуальні проблеми політики. 2016. Вип. 58. С. 180–189. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8866/Hlyvka%20APP_58-18.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
4. Титикало Р.С. Функції органів місцевого самоврядування. Наукові записки. Серія : *Право*. 2022. Вип. 12. С. 286–291.
5. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
6. Кривульський Д.С. Правове регулювання діяльності органів місцевого самоврядування та процес децентралізації в Україні. Науковий журнал «АГОС. Мистецтво наукової думки». 2019. № 2. С. 53–56.
7. Бориславська О. Місцеве самоврядування як форма децентралізації та гарантія демократичного політичного режиму. Вісник Львівського університету. Серія : *юридична*. 2011. Вип. 52. С. 119–125.
8. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
9. Павлович-Сенета Я.П., Лозинський Ю.Р. Становлення та перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : *ПРАВО*. 2025. Вип. 90. Ч. 1. С. 321–326. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.1.42>
10. Журавель Я.В. Сучасні адміністративно-правові підходи до визначення поняття «орган місцевого самоврядування». Юридичний журнал. 2007. № 7/8 (61). С. 133–135.
11. Лазор О.Д. Основи місцевого самоврядування : навчальний посібник. 3-тє вид., доп. і перероб. Київ : Центр навч. л-ри, 2003. 432 с.

12. Дерун Т.М. Організація роботи органів місцевого самоврядування в територіальних громадах. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/211/5833/12195-1?inline=1>.
13. Пирога І.С., Пирога М.І. Конституційні основи місцевого самоврядування в Україні. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 2. С. 167–172. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.28>
14. Толкачова І.А. Конституційно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні. *Юридичний вісник*. 2015. № 4 (37). С. 75–79.
15. Биков О.М., Самань В.В. Функціонування місцевого самоврядування в Україні у період правового режиму воєнного стану. *Право та державне управління*. 2022. № 3. С. 266–269. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2022.3.40>
16. Примуш М.В. Функції та форми діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. *Правничий часопис Донецького університету*. 2018. № 1–2 (35–36). С. 133–144. DOI 10.31558/2518-7953.2018.1-2.17
17. Руденко М.В. Окремі питання функціонування місцевого самоврядування в Україні під час воєнного стану. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2023. № 2 (46). С. 226–236. <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2023-46-2-226-236>
18. Європейська хартія місцевого самоврядування : Міжнародний документ від 15 жовтня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text.
19. Кравченко І.О., Ткаченко В.В. Правовий статус органів місцевого самоврядування як суб'єктів публічного управління (адміністрування). *Академічні візії*. 2025. Вип. 41. С. 1–11.
20. Возненко Л.В. Теоретичні засади функціонування місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип. 71. С. 13–19. DOI <https://doi.org/10.32782/app.v71.2023.2>
21. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Муніципальне право України : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2003. 672 с.

References

1. Morhun, V.V. (2018). Konstytutsiino-pravovi osnovy mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Constitutional and legal foundations of local self-government in Ukraine]. *Suchasni problemy pravovoho, ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku derzhavy : tezy dop. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 30 lystopada 2018 roku)*. MVS Ukrainy, Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav; Konsultatyvna Misiia Yevropeiskoho Soiuzu, Kharkiv, 66–68 [in Ukrainian].
2. Shapoval, T.B., Chubina, A.S. (2018). Mistseve samovriaduvannia v Ukraini yak konstytutsiino-pravovyi instytut [Local self-government in Ukraine as a constitutional and legal institution]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: yurydychni nauky*, 29 (68), 6, 33–38 [in Ukrainian].
3. Hlyvka, A.O. (2016). Funktsii mistsevoho samovriaduvannia v umovakh transformatsii politychnoi systemy Ukrainy [Functions of local self-government in the context of the transformation of the political system of Ukraine]. *Aktualni problemy polityky*, 58, 180–189. Retrieved from: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8866/Hlyvka%20APP_58-18.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].
4. Tytykalo, R.S. (2022). Funktsii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia [Functions of local government bodies]. *Naukovi zapysky. Seriia: Pravo*, 12, 286–291 [in Ukrainian].
5. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, № 30, St. 141. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
6. Kryvul'skyi, D.S. (2019). Pravove rehuliuвання diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia ta protses detsentralizatsii v Ukraini [Legal regulation of the activities of local self-government bodies and the process of decentralization in Ukraine]. *Naukovyi zhurnal "ΛΟΗΟΣ. Mystetstvo naukovoï dumky"*, 2, 53–56 [in Ukrainian].
7. Boryslavska, O. (2011). Mistseve samovriaduvannia yak forma detsentralizatsii ta harantiia demokratychnoho politychnoho rezhyму [Local self-government as a form of decentralization and a guarantee of a democratic political regime]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia yurydychna*, 52, 119–125 [in Ukrainian].
8. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini [On local self-government in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21 travnya 1997 r. № 280/97-VR. (1997). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 24. St. 170. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
9. Pavlovych-Seneta, Ya.P., Lozynskyi, Yu.R. (2025). Stanovlennia ta perspektyvy rozvytku mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Establishment and prospects for the development of local self-government in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia PRAVO*, 90, ch. 1, 321–326. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.1.42> [in Ukrainian].

10. Zhuravel, Ya.V. (2007). Suchasni administratyvno-pravovi pidkhody do vyznachennia poniattia "orhan mistsevoho samovriaduvannia" [Modern administrative and legal approaches to the definition of the concept of "local self-government body"]. *Yurydychnyi zhurnal*, 7/8 (61), 133–135 [in Ukrainian].
11. Lazor, O.D. (2003). *Osnovy mistsevoho samovriaduvannia* [Fundamentals of local self-government]: navchalnyi posibnyk. 3-tie vyd., dop. i pererob. Kyiv: Tsentr navch. lit-ry [in Ukrainian].
12. Derun, T.M. Orhanizatsiia roboty orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v terytorialnykh hromadakh [Organization of the work of local self-government bodies in territorial communities]. Retrieved from: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/211/5833/12195-1?inline=1> [in Ukrainian].
13. Pyroha I.S., Pyroha M.I. (2024). Konstytutsiini osnovy mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Constitutional foundations of local self-government in Ukraine]. *Elektronne naukove vydannia "Analitychno-porivnialne pravoznavstvo"*, 2, 167–172. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.28> [in Ukrainian].
14. Tolkachova, I.A. (2015). Konstytutsiino-pravove rehuliuвання mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Constitutional and legal regulation of local self-government in Ukraine]. *Yurydychnyi visnyk*, 4 (37), 75–79 [in Ukrainian].
15. Bykov, O.M., Saman, V.V. (2022). Funktsionuvannia mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini u period pravovoho rezhymu voiennoho stanu [Functioning of local self-government in Ukraine during the legal regime of martial law]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, 3, 266–269. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2022.3.40> [in Ukrainian].
16. Prymush, M.V. (2018). Funktsii ta formy diialnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Functions and forms of activity of local self-government bodies in Ukraine]. *Pravnychi chasopys Donetskoho universytetu*, 1–2 (35–36), 133–144. DOI 10.31558/2518-7953.2018.1-2.17 [in Ukrainian].
17. Rudenko, M.V. (2023). Okremi pytannia funktsionuvannia mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini pid chas voiennoho stanu [Certain issues of the functioning of local self-government in Ukraine during martial law]. *Aktualni problemy prava: teoriia i praktyka*, 2 (46), 226–236. <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2023-46-2-226-236> [in Ukrainian].
18. Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia [European Charter of Local Self-Government]: Mizhnarodnyi dokument vid 15 zhovtnya 1985 r. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text [in Ukrainian].
19. Kravchenko, I.O., Tkachenko, V.V. (2025). Pravovy status orhaniv mistsevoho samovriaduvannia yak subiektiv publichnoho upravlinnia (administruvannia) [Legal status of local self-government bodies as subjects of public administration (administration)]. *Akademichni vizii*, 41, 1–11 [in Ukrainian].
20. Voznenko, L.V. (2023). Teoretychni zasady funktsionuvannia mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Theoretical principles of the functioning of local self-government in Ukraine]. *Aktualni problemy polityky*, 71, 13–19. DOI <https://doi.org/10.32782/app.v71.2023.2> [in Ukrainian].
21. Kravchenko, V.V., Pittsyk, M.V. (2003). *Munitsypalne pravo Ukrainy* [Municipal law of Ukraine]: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Atika [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 31.10.2025

Дата прийняття статті: 27.11.2025

Опубліковано: 26.12.2025